

M. T. R. COLLEGE, SURAT

*Manuscripts Library*

No. Ref.  
Ser. **1453**

Title: *Samaya Mayukha*



1453

၎းမံးပုၤ

:	:	Sarnay Mayūkha (၇) Title
:	:	: Author
:	:	: Editor
:	:	: Year, Vols.
:	:	: Publisher
1453 :	:	: Remarks



समयमयुरवे

श्रीगणेशाय नमः उदयस्तुतिविधिर्वादिनभवेदिनमध्यभाक् सार्वज्ञानव्रतानां स्यादांश्च समापनं ब्रह्मयामले दिनभद्रायदा  
रात्रौ रात्रिभद्रायै यदादिवा न ह्याद्या शुभकर्मेषु प्रादुरेव पुरतनाः स्मरणं कीर्तनं केतिः प्रेक्षणं गुह्यभाषणं संकल्पो ध्येयवसायश्च  
क्रियानिर्वृत्तिरेव च एतन्मैथुनमहागं प्रवर्तितं नीषिणः देवकः स्त्रीणामुपेक्षणमात्रं स्पर्शाभाषः संकथनादपि विपद्यते ब्रह्मचर्यं  
स्वदारेषु तु संगमात् व्रतविषयेः दृष्टिपानीयगोवर्जक्षीरमामिषं मत्सरमामिषसत्त्वं फलेङ्गवीरमामिषं अग्निषं शुक्तिका चूर्णं आरणाकृत  
धामिषं अणो तावत् व्रतघ्नः **॥ आमिषः ॥** नि आपोमूलं फलपयः रुचिर्ब्राह्मणद्वाम्यावा गुरोर्वचनमेषधं गर्भिणीसतिकादिश्च कुमारीवाथ  
रोमिणी यदशुद्धं तद्व्येन कारयेत्प्रयतास्वमे अस्येचं बुधानेन नोपवासः प्रणश्यति क्रोधात् प्रमादाद्योभाद्वा व्रतभंगो भवेद्यदि  
दिनत्रयं न भुञ्जीत भुञ्जीत शिरसो यवा प्रायश्चित्तोत्तरं अतिक्रान्ता नुष्ठानं कार्यं प्रायश्चित्तमिदं कृत्वा पुनरेव व्रती भवेत् संकल्पपूर्वसं  
पूज्य न्यस्यागेषु मनस्तकृत् पाण्डुलिप्रदानाच्च सिद्धिमाप्नोति मानवः उपसर्गापशांस्त्वं दूरावृत्तं पठेन्नरः ग्रहोपशांते कर्त  
व्यं पंचावृत्तं वरानने महाभयसमुत्सने सप्तावृत्तं कारयेत् नवावृत्त्या भवेच्छान्तिर्विजयेय फलं लोभेत् राजवश्याथैभ्यै च रुद्रा  
वृत्तिः **॥ अर्कावृत्तौ काम्यासिद्धिर्विघ्नहानिश्च जायते मन्वावृत्तौ रिपुर्वशः तथा स्त्रीवश्या पंचदशावृत्तौ सौख्यं श्रीप्राप्तिश्च**  
**॥ कलावृत्त्या पुत्रपौत्रधनागमः राजभीतिविनाशार्थं शत्रून् च नायच सप्तदशावृत्तं कुर्यात् अष्टादशवा महास्वाविमोक्षाय विंशति**  
**॥** पंचविंशतिवर्तना नु भवेद्धर्मविमोक्षणं सन्देहदुश्चिक्त्स्यो मये जतिध्वंसकृत्कृत् अश्विनीश आगते वैदिव्याधिदो धननाशत्रि  
विधो सौते अतिपातके शतावृत्तिकुर्यात् त्रेयोवृत्तिः शतावृत्त्या राज्यवृद्धिस्तथापरा मनसा चित्तितं देवी सिध्येदष्टावृत्त्या तत्  
सहस्रावर्तना लक्ष्मीरावृत्तेति स्वयं स्तिरा भुक्तामनेरथ नृकामान्नरो मोक्षमवाप्नुयात् अथवा वक्रुनेनेन किमेतेन वरानने नञ्याः  
शतावृत्ति पाठात् सर्वाः सिध्यन्ति सिद्धयः पाठस्तु नारायणं नमस्कृत्य नरं चैव नरो नमः देवी सरस्वतीं व्यासं ततो जयमुदीरयेत्

जयशब्दार्थश्च विष्णुपुराणे अष्टादशपुराणानि शिवस्य चरितं तथा विष्णुधर्मदिशास्त्राणि शिवधर्माश्च भारत -- पंचमो वेदो यम  
होभाते स्मृतं शैवाश्च धर्मरतेन्द्रमानवोक्तमहोपते जयेति नाम एतेषां प्रवर्तितमनीषिणः मातुष्ये प्रणवंचादिनेज स्वास्तोत्रं वासंहितां  
पठेत् अतश्च प्रणवं रद्यादयथा विफलं भवेत् सविच्छेदादिकं न्यस्य पठेत् सौत्रं विचक्षणः द्विवर्षं कन्यामरभ्य दशवर्षावधि क्रमात् यथो  
क्ता भवेत् देवीपुराणे विवाहानंतरं कन्या कन्या वमुपजायते तावत्संप्रसूते कन्यायावत् पुष्पं न दृश्यते ॥ मंत्राक्षरमयी लक्ष्मीं मातृकां पीठरूपि  
णीं नवदुर्गात्मिकां साक्षात्कन्यामावाहयाम्यहं जगत्स्यै जगद्धेयं सर्वशक्तं स्वस्त्वपि पि पूजां गृहाण क्रौमादि जगन्मातर्नमोस्तुते  
गीतवादित्रनिर्घोषं देवस्याग्रचकारयेत् चंटाभवेदशक्तस्य सर्ववाधमयी यतः दुर्गास्तोत्रं दुर्गाशिवं शक्तिं करीं ब्रह्माणी ब्रह्मणः प्रि  
प्रियां सर्वलोकप्रणेत्रीं च प्रणमामि सदा शिवं मंगलं शोभनं शुद्धं निष्कलां परमां कलां विष्णुं श्रीं विष्णुमातां जंङ्गिकां प्रणमाम्यहं सर्वदे  
वमयी देवीं सर्वरोगभयापहां ब्रह्मेशविष्णुनमितां प्रणमामि सदा गुमां विंध्यस्तं विंध्यनिलयां दिव्यस्थाननिवासिनीं योगिनीं योग  
मातां च चंडिकां प्रणमाम्यहं ईशानमातरं देवीं श्रीं श्रीं श्रीं श्रीं प्रणतोस्मि सदा दुर्गा संसारार्णवतारिणीं यद्दृष्टं पठति स्तोत्रं  
शृणुयाद्वापि यो नरः समुक्तः सर्वपापभ्यो दुर्गया सह मोदते इति दुर्गास्तोत्रं गंधार्कचंदनं बालपुष्पमालां कुलेपनं उपवासेन दु  
ष्यति दंतधावनमंजनं कृत्वा देवसंतापो वाति राज्ये तथैव लैलक्ष्यं गमं कर्वाणोति रयं प्रतिपद्यते यपो यमुनया पूर्वभोजितः स्वर्गे  
चरितः अतो यमद्वितीयं त्रिपुलोकेषु विष्कृता अस्या विष्णुर्देवैर्न प्रनभोत्तमं ततो नरैः स्नेहेन भागिनी हस्तां कुलं दुष्टिव  
द्भिनं अभावे भागिनी प्रतिपुनकास्तत्कालीयाः मातुर्भोजयेत्तनादी श्रातरं युग्मेतिथो अर्चयेच्चापि तां कले न सा वैधव्यमाप्नु  
यात् अस्य तृतीया दृष्टीयायात् वैशाखे रोहिण्यर्क्षे प्रपूज्य च उदकुंभप्रदानेन शिवलोके महीयते एष धर्मघरो दत्ते ब्रह्मविष्णु  
शिवात्मकः अस्य प्रदानं नृपं पितरोपि पितामहः गंधोदकतिलैर्मिश्रं सानं कुंभं सदा शिवं पितृभ्यः संप्रदास्यामि अक्षयमुपतिष्ठतु



चतुर्थीति तृतीयायां महापुण्यफलप्रदा कर्तव्याप्रतिभिर्वस्तु गणनाप्युतोषिणी श्रावणकृष्णचतुर्थीसंकष्टचतुर्थी भाद्रमासि  
सितेपक्षेचतुर्थीस्वातियोनिनी मिथ्याभिशापकु रते दृष्टव्यं न संशयः पराशरेपि कन्यादिरेचतुर्थीतु शुक्ले चंद्रस्यदर्शनं मि  
थ्याभिषेकं कुर्व्यात् नोपशे न्तं सदा रात्रिग्रहणदिवादर्शनेन दोषः तद्दोषशंयर्थं पुराणांतरे सिंहः प्रसेनमवधीतसिंहो ज्ञां  
ववता हतः सुकुमारकुमारो दीप्तवस्त्रैः स्पर्शतकः उपांगललिता पंचमी मध्याह्नव्यापिनी श्राव्या तत्रैव पूजाविधानात् स्मृ  
संतरेषु पूजाव्रतेषु सर्वेषु मध्याह्नव्यापिनीतिथिः कपिलापणी भाद्रमास्यस्मिन्ते पक्षे भानो चैव केरालिते पाते कुजे च रोहिणी साय  
धीकपिलापवेत् संयोगे तु चतुर्णां तु निर्दिष्टा परमेष्ठिना नभस्मरुक्षुपरेतुरोहिणी पातभूमौ युक्तपक्षीपुराणज्ञैः कपिलापिकीर्ति  
ता व्रतोपवासनियमेभिस्करेत न पूजयेत् कपिलं च द्विजाग्र्याय दत्त्वा कृतफलं लभेत् मूलसंक्षेपसुराधीश पूजनीया सरस्वती  
पूजयेत् प्रमहदेव यादृष्टेष्टवभूषकं नाध्यापयेत् न च लिखे नाधीयीत कदाचन पुस्तकं रक्षापिते देवी विद्या कामो द्विजोत्तमः मूले  
नावाहये देवी श्रवणेन विसर्जयेत् सधवायास्तु पक्षद्वये निषेधः पक्षौ जीवति याजारी उपोष्य व्रतमाचरेत् आमुष्मं हरेत् भक्तुः  
सानाते न व्रजेत् नास्ति स्त्रीणां पथक्यहो न व्रतं नाप्युपोषणं पतिं शुश्रूषेत् यातु सैव स्वर्गमवाप्नुयात् इति मनुः भार्यापत्युर्न तेन  
व्रतप्याचरणे अधिकारे स्येव कात्यायनोक्तेः संक्रांतां उपवासं च कृच्छ्रं कादशीवासरे चंद्रस्तं ग्रहे चैव कुर्यात् पुत्रवानरगृहि  
आदिसे हनि संक्रांतौ ग्रहणे चंद्रस्तं योः पादपं चोपवासं च कुर्यात् पुत्रवानरगृहि तत्प्रयुक्ते उपवासनिषेधः विधवाया वन  
रुच्छस्य व्रते चैकादशी ह्ये उपवासो गृहस्थस्य शुक्रायामेव पुत्रिणः अस्यापवादः नारदः पुत्रवांश्च सभार्यश्च बंधुयुक्तस्त  
मेव च उभयोः पक्षयोः काम्यं व्रतं कुर्यात् न वै ह्ये सपुत्रश्च सभार्यश्च सज्जनो भक्ति संयुतः एकादश्यामुपवसेत् पक्षयोः स्तयोरपि

अधमिहोपवासी चेत्सायं प्रतिभुं जिक्रियां वर्जयेत् मतिमान् विप्रः संक्रांते हरिवासे विष्णुभक्तेः दशम्यामेव भक्तकुमांसे मेधुनवर्जितः एकादशीमु  
पवसे पक्षयोः स्तयोरपि देवता तस्य तु ध्याति कामितं चास्य सिध्यति देवलः विशेषानियमांशको होरात्रभुजिवर्जितः शक्तिमांस्तु पुनः कुर्या  
नियमं सविशेषणं कात्यायनः अष्टाक्षरेण मंत्रेण त्रितयेनाभि मंत्रितं उपवासफलं त्रेषुः पिवेत् पात्रगतं जलं उपवासासमर्थश्चैव देव  
विप्रं तु भोजयेत् तावद्दनादिवा दद्यात् पुनश्चैद्विगुणं तथा सहस्रसंमितां देवीं जपेद्वा प्राणसंयमान् कुर्याद्वा दशसंख्यां वा कुर्यात् शक्त्या  
नरोत्तमः श्रावणे वर्जयेद्वा दधिमा द्रपदे तथा दुग्धमाश्च भुजिमासि कान्तिके द्विदलं सजेत् एकादश्यामाशे च पूर्णिमायां कर्कसंक्रांतौ  
वारभेत त्रितयेष्वप्यशौचे नारं भएव आरक्ष्ये सतकं न स्याद नारब्धे तु सतकं स्कांदे यदा भवेत्तीवाल्याद्वादशी पारणादिने उपक्रान्ते ह्यं  
कुर्यात् प्रातर्माध्याह्निकं चरेत् देवलः संकटे विषमेषां द्वादश्यां पारयेत् कथं अद्भुतपारणं कुर्यात् पुनर्भुंक्तं न दोषकृत् संकटत्रयोद  
शी निमित्तं वा श्राद्धस्नानादिकं मन्यद्वा चिंचित् सर्वथा द्वादश्याभावे नारदीये त्रयोदश्यां तु शुक्रायामपारणं पृथिवीफलं शतयज्ञाधिके वा  
पिनरः प्राप्नोत्यसंशयं द्वादश्याः प्रथमः पादो हविर्वासर संक्रितः अतिक्रम्य तु कर्तव्यं पारणं विष्णुतसरेः आषाढशुक्लद्वादश्यां  
तत्तमुद्राधारणं अथर्वणक्रमेण तद्विष्टोः परमं पदं योगं कृति हिंसां कृताः इति नारदीये अग्निर्नैव तु संक्रांतं चक्रमादाय वैष्णवं ध्या  
येत् सर्वगात्राणां विष्णुसा युज्यमाप्नुयात् इति तच्छ्रवित्वे न ब्राह्मणादेः यथाश्मशानं जंकां म नर्ह सर्वकर्मस्तु तथा च  
क्रांतिके विप्रः सर्वकर्म सुगृहीतः इत्याश्वलायनोक्तेः द्विजंतु तत्तमुद्रादि लिङ्गां कृतं तनुं नरः संभाव्य सौरवं याति यावदि  
द्वादश्वतुर्दशेति नारदीयात् शंखं चक्रं मृत्पादयस्तु कुर्यात् कृत्वा च येन वा सशस्त्रवद्बहिः कार्यः सर्वस्माद्भिज्जकर्मणः शैवपुराणे  
शंखं चक्रं पादं च गीतं नृणां दिकं तथा एकजोते रयं धर्मे न ज्ञातु स्याद्भिज्जमनः एतेषां विधिनिषेधानां वैष्णवा वैष्णव परत  
नायव स्मृति कश्चित् बहूशः द्विविधा नामपि मिश्रलिता मृदाः पवित्रोपयोगिनाः श्रावणेन भवेद्वादि सान्ति कश्चिदपि शुक्लं कर्तव्यं

नारदः शुक्लद्वादशी







श्रीद्विषयः मयूरेव अन्वष्टकासुनरमिः पिडेः श्राद्धमुदाहृतं पित्रादिमातृमध्यं च ततो मातामहं तर्कं आयेये अन्वष्टकासुदृष्टौ च  
 गयायां चक्षेये हनि अत्र मातुः पृथक् श्राद्धं मन्त्रपतिना सह हेमाद्रौ कागलेयः केवलसुक्षेयकार्यादृष्टावोदप्रकारिताः अन्वष्टकासु  
 मध्यस्था नांसा कार्यास्तु मातरः तत्रैव ब्रह्मांडे पितृभ्यः प्रथमं दद्यात् मातृभ्यस्तदनंतं ततो मातामहभ्यश्चैत्यान्वष्टकाः क्रमस्मृतः  
 शाखाभेदेन व्यवस्था मुक्ता तत्राप्याश्वलायनादीनां पितृपर्वकं तत्सत्रे तथा मन्त्रानां अन्वेष्टां मातृपर्वकं अत्र सुवासिन्यपि भोज्या  
 भर्तृश्रेष्ठानां सहावातेन या मुक्ता तस्यास्तोत्रे नियुंजीत विप्रेः सहसुवासिनी इति स्मृतेः जीवत्पित्रादिरपि कार्यं अन्वष्टकां गायत्र्या  
 सौ सहायं द्रुमते हनि मातुः श्राद्धं सुतः कुर्यात् पितर्यपि च जीवति अक्षरेण प्रायश्चित्तं एभिर्दुभिजपेन मंत्रं शतं वा तदुत्तिने अन्वष्टकां यथाशक्तं  
 न्यं संपूर्णमाति सर्वथा भारान्वष्टा श्राद्धं लावश्यकं सर्वासामेव मातृणां श्राद्धं कन्यागते रेवौ नवम्यादिप्रदातव्यं तच्च ब्रह्मवरायते इति स्मृतेः  
 सर्वास्मिन्नेन सफलमातु रपि श्राद्धं मातृसफलमात्रो देवता त्वे विशेषः अनेकामातरो यस्य श्राद्धं चापरपक्षिके अर्घ्यदानं पृथक् कुर्यात् पिडे मे  
 कं तु निर्वपेत् यत् तमिस्त्रपक्षेन वमीपुण्याभापदे हिया चत्वारः पार्वणाः कार्याः पितृपक्षे महीधिभिः तत्राक्षरं चिह्नैः इदं च स भवत्या  
 एव मातृमरणे भवतीति केचित् वस्तुतस्तु अविशेषाद् द्विधवायापवमातृमरणे श्राद्धं नवम्या कुर्यात् मृते भर्तृरितुष्यतीति तदनाकरं ए  
 तच्च मातृभ्यां श्राद्धं वदविशेषं जीवपितृकेणापि सपिंडं कार्यं श्रेष्ठपि श्राद्धे पितृपितामहप्रपितामहानां पितृपितामहप्रपितामहास्तेनां  
 दीमुखाः स्मृताः आस्मिन् श्राद्धे ज्ञातामहपार्ष्णां नाचरंति शिष्याः याति धिर्धस्य मासस्य मृतो हतु प्रवर्तते । सातिथिः पितृपक्षे तु पूजनीया प्रय  
 त्तः तिथिकेदेन कर्तव्यो विनाशो च यद्यप्यया पिडे श्राद्धं वदकर्तव्यं विहितं नैव कारयेत् अक्षतागे पशुश्चैव श्राद्धे मांसं तथा मधु देवरात्र  
 सुतो सतिः क्लृप्तं च विवर्जयेत् जातमात्रे पिदे हिने विद्यमाने तु मातुले कुर्यात् मातामहश्राद्धं प्रदिपद्यात्तिने सिते जातमात्रे अधिकारि जातः  
 इत्यत्रैव अधिकारी जायमान इत्यर्थः ततोपनयनं स्वागेत द्वादश्यां दुधानं ददानीं तानां दुराचार एव एतत्सपिंडं जीवत्पितृक एव कु

इति स्मृत्यनुसारेण

प्रतिपद्योश्चिने शुद्धे दौहित्रत्वे कपार्ष्णां श्राद्धं मातामहं कुर्यात् सपितासंगवे सेदति तं निर्मलं क्षयाहृत्य श्राद्धकालः क्षयाहाहृत्य ने न  
 शायते मृता हश्चैव मृते प्रोषिते सति मासश्चैव प्रति विज्ञातस्तदर्थं स्यान्मृते हनि तदर्थं एव मृता ह इत्यर्थः मरीचिः श्राद्धविष्टे समु  
 लने अवित्ताते मृते हनि एकामृता तु कर्तव्यं कृष्णपक्षे विशेषतः अमावस्यायां कुर्यात् सुविकल्पः विशेषतश्च शुक्लपक्षे पीति हेमाद्रिः  
 दिनमेकं जानाति मासं नमि के राचन कार्यं तेन अमायां वै श्राद्धं माधेयमार्गके वृहस्पति दिनमासो न विज्ञाते मरणस्य यदा पुनः प्रसू  
 नदिनमासो दुया हो पूर्वोक्तयादिना प्रास्वति कुमासदिना ज्ञाते तु भाविष्यो नरे मृतवार्त्ता श्रुते ग्राह्ये तौ पूर्वोक्तं क्रमेण पातु मरणा  
 श्रवणे तु जातु कुर्यात् पितरि प्रोषिते यस्य नवा गो नैव वागतिः उर्ध्वं च दशाष्टौ हस्तं तस्य तिरूपकं कुर्यात् तस्य च संस्कारं यथोक्तेन  
 विधानतः तदानीं चैव सर्वाणि प्रेतकार्याणि संचरेत् अत्र प्रोषित इत्येव विवक्षितं एतद्दिनं प्रोषितेव संचारं कुर्यात् एवं द्वादशदिने चैव क्षयाह  
 र्क्षणापन्नं पितृतासुर्धं यस्य न श्रुते नार्त्ता यावद् द्वादशवत्सरं कुरुपुत्रकपादेन तस्य स्यादवधारणा प्रेतक्रियो नारमागते विशेषो दृष्ट  
 मनुः श्रापितस्य यदा कुले गतश्च द्वादशाब्दिकः प्राप्ते त्रयोदशे वर्षे प्रेतकार्याणि कारयेत् जीवन्मदिसमा गच्छेत् घृतं कुंभे नियो  
 जयेत् उधसस्नाय पितृतास्य जात कर्म दि कारयेत् द्वादशाहं व्रतं चर्या त्रिरात्रमथ वास्यतु स्नातो द्वादशतं भाष्यं मन्त्रावाक्यं द्वा  
 वतः अक्षौणाधास्य विधिवद्वा सस्तोमनवायुत आशौचं श्राद्धं प्रतिबंधे मासि वा द्वादशे मासे अंतरामृतस्य के शुभंते इति वा  
 तदहश्चैव दुष्येत केनचित् सत्तकादिना सत्तकानं तं कार्यं पुनस्तदहरे च तदहः पुनरमासगते तस्मिन्नेव दिने इत्यर्थः अत्र आशौचा  
 यः भाष्यः पक्षः मर्यादा कालप्राप्ता सतेः ततो दर्शः ततः कृष्णेकादशी ततः शुक्ला ततः पुनरमासस्तदहुरिति हेमाद्रिः पुनस्तदहरे  
 ति पक्षः मासिकपरः न त्वनुमासिकपर एव अपत्नीकः प्रवासी च भार्या यस्य रजस्वला सिद्धा नै ननकुर्वीत आमांतस्य विधीयते उशनाः  
 अन्नस्तावेद्वा जाभावे प्रवासे पुत्रजन्मनि हेमाद्रिः प्रकुर्वीत यस्य भार्या रजस्वला आमा न ह्येव विधानं अमादि श्राद्धविषयं ॥